

- структурованість системи забезпечення енергетичної безпеки (взаємозв'язки і взаємозумовленість у просторі та часі факторів впливу на енергетичну безпеку країни на міжнародному, національному і регіональному рівнях);
- своєчасність поповнення вичерпних ресурсів палива (темпи їх споживання не повинні перевищувати темпів освоєння нових джерел);
- альтернативність видів палива та енергії, а також джерел їх постачання (економіка країни не повинна залежати від одного виду енергоносіїв, не припустима моноструктура паливно-енергетичного балансу);
- екологічність (розвиток ПЕК не повинен негативно впливати на навколишнє середовище);
- раціональність споживання паливно-енергетичних ресурсів (енергозбереження має стати економічно вигідним та суспільно прийнятним);
- пріоритетність використання вітчизняного обладнання і устаткування у технологічних процесах і проектах (що сприятиме збільшенню замовлень для потреб ПЕК).

Список використаної літератури

1. Калетнік Г.М. Розвиток ринку біопалив в Україні: Монографія.-К.:Аграрна наука, 2008.-220с.
2. Матвеев Ю. Біомаса: сучасні перспективи найдавнішого палива//Зелена енергетика.-2008.-№2(30).-С.22
3. Бандура В.М., Друкований М.Ф. Розвиток виробництва альтернативних відновлювальних видів енергії в світі./Матеріали Науково-практичної конференції «Світова фінансово-економічна криза та шляхи її подолання в Україні», Вінниця, 17-18 грудня 2009.-С.145-153.
4. Енергетична стратегія України на період до 2030 року:Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р.№145.
5. www.energyworld.com.ua
6. www.esco-ecosys.narod.ru

УДК 331.101.262: 631.115

ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Н.В. Бурда, асистент

Луганський національний аграрний університет

The questions of the modern state and prospects of development of labour resources are considered as a source of forming and use of labour potential of rural territories at regional level.

Рассмотрено вопросы современного состояния и перспектив развития трудовых ресурсов как источника формирования и использования трудового потенциала сельских территорий на региональном уровне.

Вступ. Проблема ефективного використання трудового потенціалу сільських територій нині особливо актуальна. Основними економічними і соціальними умовами, які спричинили зниження ефективності використання трудових ресурсів на селі є дисбаланс попиту і пропозиції робочої сили; низький рівень оплати праці не дозволяє створити матеріальне благополуччя, не забезпечуються житлово-комунальні умови, належне медичне, освітнє та побутове обслуговування, не розвивається дорожньо-транспортна система, зв'язок, торгівля, заклади

соціальної сфери и т. ін. Умови облаштування житлового фонду в сільській місцевості остаються на нижчому рівні чим у місті. Персонал закладів соціальної сфери в багатьох селах звільнено, а перспективи їх подальшого працевлаштування за спеціальністю та містом проживання відсутні. В результаті непривабливості сіл спостерігається процес їх «відмирання», в селах не затримується молодь, особливо спеціалісти. У зв'язку з цим постає проблема наукового обґрунтування та розробки практичних рекомендацій розвитку та відтворення трудового потенціалу в сільськогосподарському виробництві, підвищення ефективності його використання.

Проблеми та перспективи розвитку трудового потенціалу сільських територій та його вплив на всі сфери суспільного життя українців досліджується багатьма вченими такими як: Саблук П.Т., Анічин Л.М., Гаркавий В.К., Бородіна О.М., Лібанова Е.М., Михайлова Л.І., Якуба К.І. та інші розробили теоретико-методологічні та практичні питання формування та використання трудового потенціалу.

Постановка задачі. Дослідити та проаналізувати сучасний стан формування та використання трудового потенціалу сільських територій Луганської області.

Результати. Загальна демографічна ситуація Луганської області на даний час відмічається зниженням народжуваності, старінням, депопуляцією та міграцією населення.

Вважаємо за доцільно відмітити, що динаміка питомої ваги сільського населення в загальній кількості населення Луганської області за період 1990-2008 рр. суттєво не змінилась та коливається в останні роки в межах 13,5-14,0%, відхилення складає від рівня 2000 р. дорівнює 2,2-2,9%.

Аналіз загальної чисельності населення області свідчить про постійну тенденцію скорочення наявного населення в кількісному вимірі, що підтверджується статистичними даними: так, на кінець 1990 р. вона складала 2866,9 тис. чол., на початок 2009 р. кількість населення дорівнювала 2331,8 тис. чол., скорочення – 18,7%. За останні 2001-2008 рр. загальна чисельність кількості населення суттєво скоротилась (258 тис. чол.), що складає 10,0% [3].

Наступною важливою характеристикою постійного населення області є його вікова структура, яка дозволяє прогнозувати тенденції зміни кількості працездатного населення сільської місцевості, яка є основою потенціалу персоналу сільськогосподарських підприємств.

Негативна тенденція в основному спостерігається в сільській місцевості, що підтверджується статистичними даними. На кінець 2001 р. всього в сільській місцевості Луганської області налічувалось 356,7 тис. чол. На протязі шести років відбувається зменшення сільського населення на 9,3%, а на початок 2009 р. цей показник складає вже 12,1%.

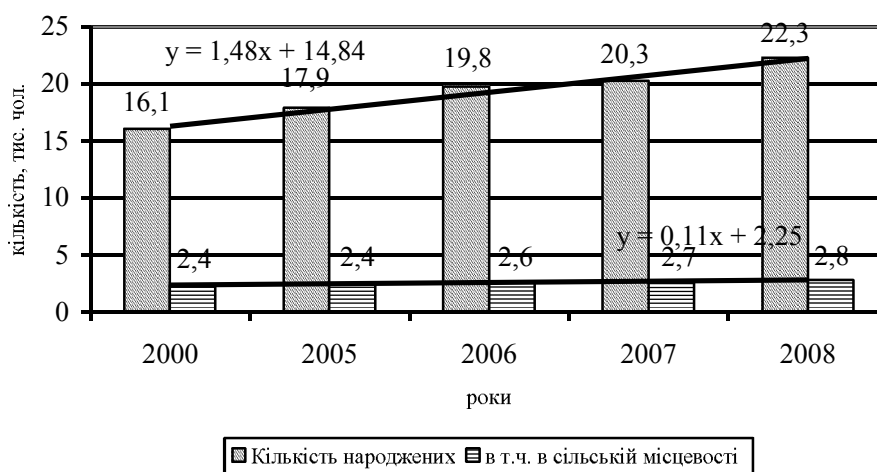
За віковим складом сільське населення за 2008 р. зменшилось за віковими групами: від 1 до 14 років – на 1,7%, від 15 до 29 років – на 6,7%, від 30 до 44 років – на 17,1%, від 60 до 64 років – на 55,8%, на підставі цього зробимо висновок про зменшення кількості молоді 2008 р., яка залишилась працювати в сільській місцевості, та збільшення сільського пенсійного віку [3].

Збільшення в Луганській області на початок 2009 р. спостерігається в віковій групі від 20 до 24 років, що є закономірним за рахунок повернення молоді з воєнної служби та навчальних закладів, але через декілька років молодь, не маючи належних умов праці та побуту, що виїжджають з сільських населених пунктів в міста. В віковій групі від 55 до 59 років збільшення чисельності пояснюється тим, що населення предпенсійного та пенсійного віку повертається в сільську місцевість, де проживають їх батьки, а також збільшенням конкуренції з боку молодого покоління в містах, яке більш стрімко реагує на сучасні зміни в економічному житті регіону.

Порівнюючи показники скорочення населення молодшого та старшого за працездатний вік, ми спостерігаємо негативний вплив на відтворення робочої сили, отже існує тенденція значного скорочення молодшого відносно за працездатний вік населенні відносно людей похилого віку. Така ситуація негативно вплине на відтворення робочої сили та негативно відобразиться в майбутньому на ринку праці Луганської області.

Аналізуючи статистичні дані народжуваності та смертності за період 2000-2008 рр. спостерігається незначне збільшення кількості народжених, яке коливається в межах від 17,6 до 18,0% (+2,3%), одночасно реєструється збільшення кількості померлих на 53,2%. Не зважаючи на незначну кількість народжених існує тенденція значного природного скорочення населення області, що погрожує демографічній та соціально-економічній стабільності регіону.

Дещо інша тенденція, на відміну від статистики в цілому по області, складається в сільській місцевості, що наглядно відображено на рис. 1.

Рис. 1. Динаміка показників народження населення в Луганській області

*Розраховано за даними Луганського обласного управління статистики [3].

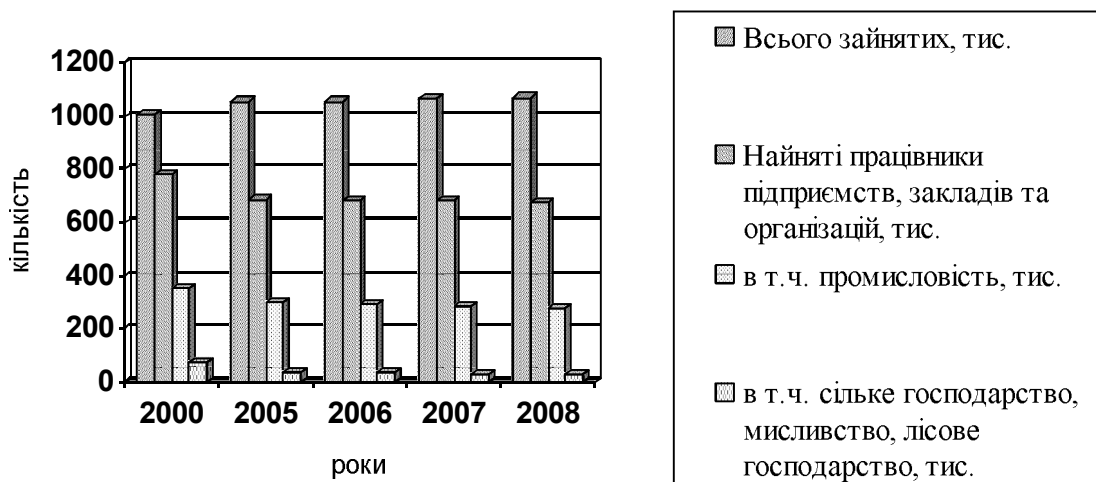
На рис. 1 приведено показники народження сільського населення, що дозволяє нам стверджувати про незначний ріст показників в сільській місцевості. Відхилення в 2008 р. відносно 2000 р. складає 0,4 тис. чол.

Аналізуючи тенденцію народжуваності, ми повинні відмітити дієвість програми Президента України та КМУ про поліпшення фінансової підтримки сімей з народженням дітей. Особливо суттєвий позитивний результат ця програма дала в чисто сільськогосподарських регіонах – Марковському, Білокуракінському та Міловському.

Аналізуючи тенденцію зайнятості населення, робимо висновок про скорочення кількості нанятих працівників на фоні збільшення загальної чисельності зайнятого населення, де скорочення з рівня 2000 р. (71,8 тис. чол.) до рівня 2008 р. (28.1 тис. чол.) складає 60,9% (рис. 2.).

Висновки. Скорочення робочих місць в сільських населених пунктах відбувається через запусненість соціальної інфраструктури та відсутністю сучасних елементів культурного дозвілля жителів (кінотеатрів, спорт площадок и таке інше).

Для зміни ситуації та поступового розвитку регіону доцільно активізувати діяльність по закріпленню молоді до сільської місцевості за рахунок підготовки сучасного обладнання робочих місць, збільшення матеріальної зацікавленості кожного працівника в результатах своєї праці, для цього необхідно розробити різноманітні мотиваційні підходи до стимулювання працівників різних категорій, забезпечити сучасним житлом, а також створення умов для вільного розвитку сучасного напрямлення бізнесу як в агропромисловому секторі, так і в інших галузях, що можливо досягти при умовах створення в сільських населених пунктах спеціальних економічних зон, в яких держава повинна створити привабливий для підприємців податковий клімат, розробити умови надання податкових кредитів.

Рис. 2. Зайнятість населення Луганської області, тис. чол.

*Розраховано за даними Луганського обласного управління статистики [3].

В напрямку забезпечення раціональної зайнятості населення та збільшення ефективності використання трудових ресурсів політика розвитку людських ресурсів на регіональному рівні повинна направлятися на забезпечення повної зайнятості працездатного населення. Виконання цього завдання можливо за умови створення стимулів керівникам організацій та підприємцям до вкладення капіталу в аграрну сферу села, що забезпечить створення додаткових робочих місць. Важливо створити принципи для функціонування повноцінного ринку праці через реальну підтримку розвитку підприємництва на селі шляхом капіталізації домогосподарств населення.

Для поліпшення зайнятості, з урахуванням її ефективності, повинні бути розраховані на регіональному рівні та місцевому рівні заходи для адаптації населення до нинішніх вимог шляхом перепідготовки кваліфікації кадрів, яке характеризується глобалізацією економік держав світу, підготовкою молодих працівників аграрної сфери та забезпеченням розвитку цивілізованого ринку праці на селі. В першу чергу удосконалити структуру зайнятості та оптимізувати структуру робочих місць, удосконалити цілющі програми з точки зору їх впливу на умови зайнятості в галузях, в містах та районах.

Як гарний приклад роботи державних органів влади в цьому напрямку є Програма перебудови мережі молокозбиральних комплексів по регіонах Луганської області в 2008 році, що дозволило виробляти молокопродукти конкурентоспроможної якості і достатній кількості.

Список використаної літератури

1. Бородіна О. Сільський розвиток в Україні: проблеми становлення / Бородіна О., Прокопа І. // Економіка України. – 2009. - №4. – С. 74-85.
2. Ткаченко В.Г. Экономическая безопасность Украины в условия рыночных трансформационных процессов: [монография] / В.Г. Ткаченко, В.И. Богачева и др. – Луганск – Ровеньки: МАУП, ЛНАУ, 2007. – 330 с.
3. Статистичний щорічник Луганської області за 2008 рік. – Луганськ, 2009. – 407с.
4. Якуба К.І. Життєвий і трудовий потенціал сільського населення України. Теорія, методологія, практика / Якуба К.І. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 362 с.